

ARGUMENTACE

DAGMAR PICHOVÁ
KF FF

OSNOVA PŘEDNÁŠKY

- 1. Teorie argumentace/kritické myšlení
- 2. Argument
- 3. Rekonstrukce argumentu
- 4. Kritika argumentu
- 5. Problémy v argumentaci/argumentační fauly
- 6. Závěrečný přehled

TEORIE ARGUMENTACE A KRITICKÉ MYŠLENÍ

- Argument je předložení důvodů pro nějaké tvrzení.
- Teorie argumentace je disciplína, která na jedné straně nabízí nástroje, jež usnadňují naše vlastní rozhodování (vnitřní argumentaci).
- Na druhé straně nabízí pravidla, která pomáhají správně porozumět výpovědím ostatních lidí.
- Jaký je vztah mezi argumentací a kritickým myšlením?
- Kritické myšlení může být kritickým bez použití argumentů – kriticky lze přemýšlet i o jiných věcech, než jsou argumenty a využívat přitom jiné kritické metody než argumentaci.

TEORIE ARGUMENTACE A KRITICKÉ MYŠLENÍ

- Popularizace kritického myšlení:
- Petr Ludwig
<https://www.youtube.com/watch?v=y16p-1k81vo>
- Mikýřova úžasná pouť internetem
<https://www.youtube.com/watch?v=kBWv-zzGftk>

ARGUMENT

- Argument je soubor tvrzení, z nichž jedno nebo více (premisy) předkládáme tak, aby nabízelo důvody pro jiné tvrzení (závěr).
- Argument může mít libovolné množství premis, musí však mít vždy alespoň jednu.
- Argument bez premisy je protimluv, v takovém případě jde prostě o nepodpořené tvrzení.
- Když argumentujeme, pokoušíme se o naší pozici přesvědčit stranu, která s námi nesouhlasí, a to předkládáním důvodů nebo evidence, které podporují naše stanovisko = předkládáním argumentů.

JAK POZNÁME ARGUMENT?

- Indikátory premis jsou například:

poněvadž; protože; neboť; jak ukazuje to; vyplývá z; může být vyvozeno z; může být odvozeno z; na základě toho; z toho důvodu, že;...

- Indikátory závěru jsou například:

proto; tudíž; takže; v důsledku; z toho důvodu; pak; z toho plyne, že; z toho lze vyvodit, že; závěrem je; tedy; z toho důvodu (z těchto všech důvodů) můžeme vidět, že;...

JAK POZNÁME ARGUMENT?

Příklad argumentu:

- „Ulice by se měly neustále čistit (závěr), protože v zaprášených prostorách se špatně dýchá. (premise)“

Argumenty bývají někdy chybně zaměňovány za jiné jazykové útvary. Co argumentem není?

- Nepodpořené tvrzení, např. „Ulice by měly zůstat čisté.“ Argument je útvar, který se skládá přinejmenším ze dvou tvrzení, zde je však pouze jediné.
- Podmínkové tvrzení, např. „Pokud bude pršet, ulice zůstanou čisté.“ Stejně jako v předchozím případě jde i zde o jediné tvrzení.
- Vysvětlení, např. „Ulice jsou čisté, protože prší.“ - útvar je sice složen ze dvou tvrzení, avšak ta jsou v jiném vztahu. U vysvětlení jde o popis příčin, které k události vyjádřené v tvrzení vedly. O vysvětlované události se však nepochybuje, obsah odpovídajícího tvrzení není míněn jako předmět sporu.

REKONSTRUKC E ARGUMENTU

- Rozbor argumentace předpokládá zvládnutí parafrázování – vyjádření smyslu textu jinými slovy.
- Cílem rekonstrukce je přehledné zachycení jen těch prvků, které se podílejí na podpoře nějakého tvrzení.
- Pro lepší pochopení argumentu je vhodné vyjádřit premisy a závěr například následujícím způsobem:
 - 1. Premisa 1
 - 2. Premisa 2
 - 3. Premisa n
 - 4. Tudíž závěr

REKONSTRUKC E ARGUMENTŮ

Základní jednotkou argumentace je jednoduchý argument, který se skládá právě ze dvou premis a jednoho závěru, např.:

Petr má cit pro rytmus. Petr je totiž tanečník a ti mají cit pro rytmus.

Závěr, vyjádřený první větou, je podporován dvěma plně vyjádřenými premisami:

1. Tanečníci mají cit pro rytmus.
2. Petr je tanečník.
3. Tudíž má Petr cit pro rytmus.

Obvykle bývá jedna z premis jednoduchého argumentu nevyjádřená, neboť je z kontextu zřejmé, jak spolu jednotlivé argumentační prvky souvisejí. Argument tak častěji vypadá spíše takto:

Petr má cit pro rytmus, protože je tanečník.

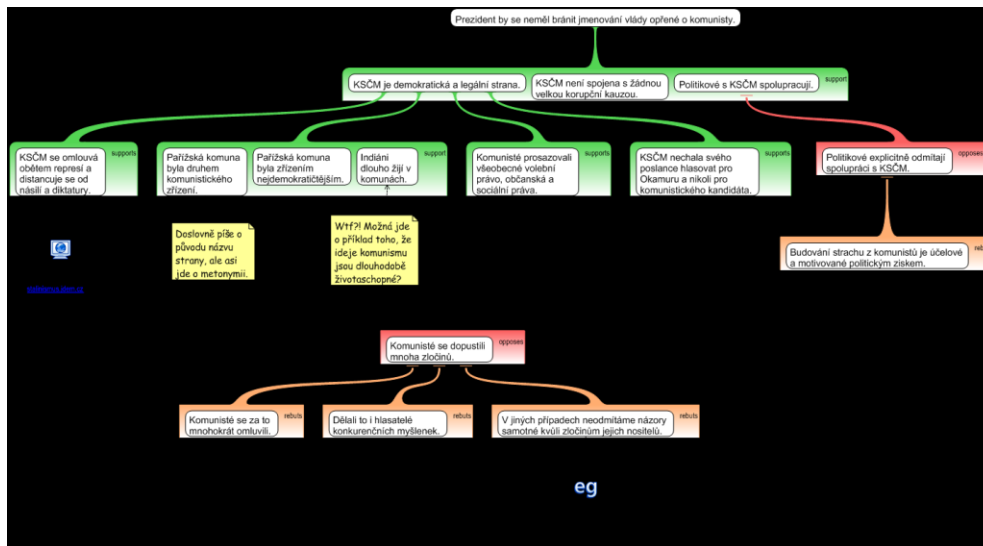
REKONSTRUKC E ARGUMENTU

- Většina argumentů však obsahuje víc než dvě premisy, u kterých je obtížnější sledovat, jakým způsobem se k sobě mají. Hovoříme o složených argumentech a značnou část argumentační analýzy zabírá popis struktury takových argumentů.
- Argumenty na sebe často navazují a tvoří sled. Tvrzení, které je v jednom argumentu použito jako premisa, se stává v dalším argumentu závěrem. Na podporu premis se používají podargumenty, ty jsou součástí většího argumentu.

REKONSTRUKC E ARGUMENTU

Složený argument – příklad:

- „Obecný smysl života nelze poznat, protože každý život má jiný smysl, který mu dávají jednotlivé osoby. Člověk může dát smysl jen svému vlastnímu životu.“
- Druhé a třetí tvrzení jsou premisy, jak naznačuje spojka protože; první tvrzení je závěr. Rekonstrukce:
 1. Člověk může dát smysl jen svému vlastnímu životu.
 2. Tudíž každý život má jiný účel, který mu dávají jednotlivé osoby.
 3. Tudíž účel života obecně nelze poznat.

Mapování argumentů:

<https://www.rationaleonline.com/>

<http://argumentace.blogspot.com/2012/11/okamura-strasak-komunismu.html>

KRITIKA ARGUMENTU

Kritika argumentu

- Útok: vyjádření nesouhlasu s argumentem.
- Napadení: předložení útočného argumentu.
- Vyvrácení: úspěšné napadení.

PROBLÉMY V ARGUMENTACI

- Sociocentrismus
- Jedná se o sklon vidět problémy výhradně z perspektivy skupiny nebo třídy, s níž se jedinec sám identifikuje a/nebo je identifikován (náboženství, kultura, národ, rasa), chápání vlastní skupiny jako nadřazené (společenské předsudky, davový instinkt).
- Egocentrismus
- Egocentrismus je výrazem sebestředného myšlení, při kterém jsou kritické standardy porušovány na základě názorů o vlastní osobě. Mezi dvě hlavní podoby egocentrismu patří myšlení sledující vlastní prospěch a myšlení založené na předsudcích o sobě samém.
- Toužebné přání
- Jde o situaci, kdy osoba věří, že něco je pravda nikoli proto, že by existovaly dobré důvody, nýbrž proto, že si přeje, aby to byla pravda. Kritická mysl je zde zaslepena nikoli vlivem předsudků, nýbrž vlivem osobního vztahu ke zkoumanému tématu.
- Relativistické myšlení
- Jde o předpoklad, že pravdivost či platnost tvrzení je jen věcí názoru. V okamžiku, kdy jedna ze stran vstupuje do diskuse s předpokladem, že názorový střet nemůže být vlivem relativismu rozřešen, jsou porušeny samotné základy kritické diskuse. Relativismus by měl být až výsledkem kritického zkoumání, nikoli výchozím nastavením.

ARGUMENTAČNÍ Í FAULY

- Argumentační faul (*fallacy*) je argument, který se zdá být platným, ale ve skutečnosti není.
- Viz infografika – vybrané argumentační fauly (Ad hominem, Společně, tedy proto, Kluzký svah, Figurína, Důraz na přírodu, Příhoda)

Figurína

<https://www.youtube.com/watch?v=hfil34ayaEU>

Andrej Babiš

<https://www.youtube.com/watch?v=UnpVkiRjMWA&t=17s>

Analyzing Trump: 15 Logical Fallacies in 3 Minutes

https://www.youtube.com/watch?v=w2CxDu7jiyE&ab_channel=TeachArgument

Výuka kritického myšlení a argumentace

https://www.youtube.com/watch?v=t5arWm6Jx50&ab_channel=Katedralogikyametodo1%C3%B3gievied

ZÁVĚREČNÝ PŘEHLED: HLAVNÍ POJMY

- Teorie argumentace a kritické myšlení
- Co je argument?
- Struktura argumentu
- Indikátory premis a závěru
- Rekonstrukce argumentu
- Argumenty a podargumenty
- Kritika argumentu
- Problémy v argumentaci
- Argumentační fauly
- Ad hominem (útok na osobu)
- Společně, tedy proto
- Kluzký svah
- Figurína
- Důraz na přírodu
- Příhoda

ZÁVĚREČNÝ
PŘEHLED:
POUŽITÁ
LITERATURA

- K. Szymanek: Umění argumentace (Terminologický slovník). Olomouc 2003.
- Kurz na FF MU: ARTS008 Argumentace a logika
- Marek Picha, Kritické myšlení a rekonstrukce argumentu, 2014.
- <http://argumentace.blogspot.com>